



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

# NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 139/06-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 31. októbra 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti E. L., Ž., zastúpenej advokátkou JUDr. M. P., Ž., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 544/1992 takto

## **r o z h o d o l :**

1. Základné právo E. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 544/1992 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Žilina prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 544/1992 konal bez zbytočných prietáhov.

3. E. L. priznáva finančné zadost'učinenie 50 000 Sk (slovom päťdesiattisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Žilina p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. E. L. priznáva úhradu trov konania 6 825 Sk (slovom šesťtisícosemstodvadsaťpäť slovenských korún), ktoré je Okresný súd Žilina p o v i n n ý zaplatiť na účet advokátky JUDr. M. P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. apríla 2006 doručená s'ťažnosť E. L., Ž. (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. M. P., Ž., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a v čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „Listina“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 544/1992.

Zo s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľka 30. marca 1992 podala okresnému súdu žalobu o vydanie nehnuteľností nachádzajúcich sa na katastrálnom území Žilina. Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 14 C 544/92-87 z 23. októbra 1995. Proti jeho rozsudku podala s'ťažovateľka odvolanie. O odvolaní rozhodol Krajský súd v Banskej Bystrici, ktorý uznesením sp. zn. 18 Co 635/96 z 20. marca 1996 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vo veci nebolo do dňa podania s'ťažnosti ústavnému súdu právoplatne rozhodnuté.

S'ťažovateľka podala 14. marca 2006 s'ťažnosť na priet'ahy v súdnom konaní adresovanú predsedovi okresného súdu. Predseda okresného súdu na s'ťažnosť s'ťažovateľky v zákonnej 30-dňovej lehote neodpovedal.

Podľa názoru sťažovateľky doterajším postupom okresného súdu v namietanom konaní došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 38 ods. 2 Listiny, a preto navrhuje, aby ústavný súd vo veci jej sťažnosti vydal nasledovné rozhodnutie:

*„Okresný súd Žilina v konaní pod sp. zn. 14 C 544/1992 porušil základné právo E. L., rod. B., bytom Ž., na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd.*

*Okresnému súdu Žilina sa ukladá povinnosť, aby v konaní, vedenom pod č. 14 C 544/92 konal bez zbytočných prietáhov.*

*Okresnému súdu v Žiline sa ukladá povinnosť zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie v sume 50. 000,- Sk, ktoré je Okresný súd v Žiline povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.*

*Okresnému súdu v Žiline sa ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia sťažovateľky v sume 6. 888,- Sk na účet JUDr. M. P., advokátka, Ž., č. účtu.: ....“*

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 139/06-9 zo 4. mája 2006 ju prijal na ďalšie konanie. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti.

Právna zástupkyňa sťažovateľky a predseda okresného súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vyjadrenie predsedu okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 6. októbra 2006. Okrem iného sa v ňom uvádza:

*„... poukazujem na to, že vo veci už bol vydaný nález Ústavného súdu a došlo k naplneniu toho, čo bolo účelom nálezu, vo veci sa priebežne koná.*

*Je potrebné tiež poukázať na zodpovednosť navrhovateľov preukázať skutkovo a právne svoje nároky. Ak to nedokážu a je dôvod, aby napriek tomu súd konal (a napr. priamo návrh nezamietol), je potrebné akceptovať, že to bude náročné skutkovo aj časovo.*

*Vec je v štádiu znaleckého dokazovania (čiastočne prerušeného aj konaním vyvolaným sťažnosťou na ÚS) a po jeho uzavretí bude vec rozhodnutá.*

*Domáhanie sa uloženia povinnosti konať bez prietahov považujeme za nedôvodnú a tým aj ostatné nároky.“*

K vyjadreniu predsedu okresného súdu bolo priložené aj vyjadrenie konajúceho sudcu JUDr. V. K., v ktorom sa uvádza:

*„Konanie 14 C 544/1992 je reštitučným konaním. Pôvodný návrh bol podaný na súd dňa 30. 03. 1992 a na základe podania z 29. 09. 2003 bola pripustená uznesením zo dňa 29. 03. 2004 zmena návrhu.*

*V konaní došlo k procesnému nástupníctvu po pôvodných navrhovateľoch, po navrhovateľke v 1) rade bolo právoplatne ukončené dedičské konanie dňa 17. 04. 2003 a právní nástupcovia sú terajší navrhovatelia 1) až 3) rade. Predchádzajúca sudkyňa ako aj Krajský súd v Žiline pri rozhodnutí o vydaní predbežného opatrenia opomenuli pôvodnú navrhovateľku v 2) rade E. L., bytom Ž., pred ústavným súdom vystupujúcu ako sťažovateľku. Táto skutočnosť nemusela byť súdmi považovaná za významnú pri rozhodovaní o vydaní predbežného opatrenia, ale súd musel zisťovať jej osud, nakoľko jej opomenutie by znamenalo vážne procesné vady, najmä vzhľadom na pripustenie zmeny návrhu bez jej účasti a vedomia (ust. § 91 ods. 2 O. s. p.).*

*Opatrenia č. 4 zo dňa 01. 10. 2004 k Rozvrhu práce Okresného súdu Žilina na rok 2004 veci v senáte 14 C boli pridelené sudcovi Okresného súdu v Žiline JUDr. V. K..*

*Po prevzatí veci novým sudcom z dôvodu odchodu pôvodnej sudkyne do dôchodku, boli vykonávané úkony tak, aby nedošlo k neodôvodneným prietahom a porušovaniu práv účastníkov.*

*V konaní sa jedná o pomerne zložitú právnu vec, rozhodnutie súdu vzhľadom na namietané dôvody vrátenia veci je možné až po dôkladnom znaleckom dokazovaní. Prietahy boli spôsobené čiastočne prerušením konania z dôvodu úmrtia navrhovateľky v 1) rade a čiastočne aj navrhovateľmi (podávali návrhy prostredníctvom právneho zástupcu bez preukázania právneho zastupovania), sama sťažovateľka dokladala plnomocenstvo pre jej zastupovanie v konaní pomerne dlhú dobu po viacerých výzvach súdu. Ďalej je pomerne zložitá náležitá zistenie skutkového stavu vzhľadom na pomerne malý počet zachovaných*

*dokumentov, odstránenie nehnuteľnosti pred viac ako 40-timi rokmi, zlúčenie parciel. Pritom posúdenie hodnoty nehnuteľnosti v čase predaja je základnou podmienkou pre posúdenie reštitučných nárokov. Preto v konaní bude možné pokračovať až po dokončení nariadeného znaleckého dokazovania.*

*Vo veci porušenia základných práv už rozhodoval Ústavný súd SR a rozhodol nálezhom zo dňa 20. 12. 2005 (z navrhovateľov v tomto konaní nebola uvedená len sťažovateľka), ktorým vyslovil porušenie namietaných základných práv a prikázal súdu konať bez prieťahov. Preto túto sťažnosť súd považuje za subjektívnu, v ktorej absentuje základná snaha uloženia súdu povinnosti konať bez prieťahov, pričom zámerom sťažnosti je dosiahnutie náhradu na náhradu nemajetkovej ujmy, ako jedného z práv sťažovateľky.“*

Súčasťou vyjadrenia konajúceho sudcu bol prehľad úkonov súdu v namietanom konaní. Po preskúmaní spisu sp. zn. 14 C 544/1992 ústavný súd skonštatoval, že predložený prehľad úkonov súdu zodpovedá obsahu spisu.

## II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 38 ods. 2 Listiny okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 544/1992.

Pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj čl. 38 ods. 2 Listiny) ústavný súd vychádza zo svojej stabilnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“ (III. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu stavu

právnej istoty dochádza „až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom v konaní, a tým aj k porušeniu práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 38 ods. 2 Listiny, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú: 1) právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, 2) správanie účastníka konania a 3) postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Pri posudzovaní zbytočných priesťahov v konaní podľa prvého kritéria, a to právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd po preskúmaní spisu sp. zn. 14 C 544/1992 na jednej strane akceptoval názor vyjadrený vo vyjadrení predsedu okresného súdu, ako aj konajúceho sudcu, v zmysle ktorého je predmetná vec najmä z hľadiska požiadaviek na zisťovanie skutkového stavu zložitá, ale na druhej strane konštatoval, že doterajšia dĺžka namietaného konania (14 rokov a 6 mesiacov) je neprimerane dlhá, a preto faktická zložitost' veci nemôže byť dostatočným dôvodom na jej ospravedlnenie.

2. Pri posudzovaní správania sťažovateľky ako účastníčky konania v namietanom konaní ústavný súd konštatoval, že na jej ťarchu treba pripísať skutočnosť, že na výzvy súdu nereagovala prostredníctvom svojho pôvodného právneho zástupcu JUDr. L. P. vždy v súdom určenej lehote, a tak aj ona spolu s ostatnými navrhovateľmi prispela k predĺženiu konania (napr. výzva na predloženie dokladov z 10. marca 1998 súdu bola splnená až po siedmich mesiacoch 29. októbra 1998, a to po opakovaných urgenciách súdu a pod hrozbou pokuty). Ústavný súd tiež poukázal na skutočnosť, že k odročeniu niektorých pojednávaní (15. septembra 1992, 25. apríla 1995, 18. marca 1997, 12. februára 1998) došlo v dôsledku neprítomnosti sťažovateľky, resp. ostatných navrhovateľov alebo na žiadosť ich právneho

zástupcu. Nejasnosti vznikli aj v otázke zmeny právneho zástupcu, ktorá nebola sťažovateľkou doložená včas, a preto si musel okresný súd túto skutočnosť objasňovať prostredníctvom viacerých výziev, čo mu neumožnilo konať vo veci plynulo (obdobie od novembra 2005 do marca 2006).

Na tomto základe ústavný súd uzavrel, že sťažovateľka má podiel na doterajšej dĺžke namietaného konania, zároveň ale konštatoval, že tento podiel v žiadnom prípade nemôže ospravedlniť doterajšiu neprimeranú dĺžku konania.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a po preskúmaní spisu sp. zn. 14 C 544/1992 v zhode so závermi vyjadrenými v náleze č. k. I. ÚS 184/05-33 z 20. decembra 2005 (ktorý sa týkal toho istého súdneho konania) konštatoval, že v doterajšom priebehu konania sa vyskytli prípady opakovanej neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu, konkrétne v období od 6. októbra 1993 do 25. mája 1994 (sedem mesiacov), od 3. apríla 1997 do 21. novembra 1997 (sedem mesiacov), od 18. januára 1999 do 12. apríla 2002 (takmer 40 mesiacov) a od 11. septembra 2003 do 29. marca 2004 (šesť mesiacov).

Na tomto základe ústavný súd uzavrel, že okresný súd počas štyroch rokov a desiatich mesiacov vo veci nevykonal bez ospravedlniteľného dôvodu žiadny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky, čím došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a teda aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 Listiny.

### III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti ešte právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 544/1992 v ďalšom období konal bez zbytočných prietáhov.

V súvislosti s námietkou okresného súdu, že v období od vydania nálezu č. k. I. ÚS 184/05-33 z 20. decembra 2005 okresný súd koná vo veci bez zbytočných prietáhov, a teda je nedôvodné, aby mu táto povinnosť bola uložená opätovne, ústavný súd zdôraznil, že uloženie povinnosti okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, treba považovať za jeden z právnych prostriedkov smerujúcich k zabezpečeniu účinnej ochrany základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 Listiny v namietanom konaní, a preto je irelevantné, že táto povinnosť už okresnému súdu bola v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 544/1992 uložená v súvislosti s ochranou základných práv iných účastníkov tohto konania.

V nadväznosti na rozhodnutie ústavného súdu o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 Listiny, zaoberal sa aj žiadosťou sťažovateľky o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 14 C 544/1992 konal bez zbytočných prietáhov, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na dosiahnutie vo veci účinnej nápravy, a preto považoval za potrebné rozhodnúť aj o žiadosti sťažovateľky priznať jej primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané finančné zadosťučinenie 50 000 Sk s poukazom na stav dlhodobej právnej neistoty, v ktorom sa nachádza v dôsledku zbytočných prietáhov v konaní.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc predovšetkým obdobie, v ktorom došlo k zbytočným priet'ahom, faktickú zložitost' veci, čiastočný negatívny podiel s'ťažovateľky na doterajšej dĺžke namietaného súdneho konania ústavný súd priznal s'ťažovateľke finančné zadost'učenie v sume, ktorú požadovala, t. j. 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún).

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov aj o náhrade trov konania s'ťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátkou JUDr. M. P. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 6 825 Sk (slovom šesťtisícosemstodvadsaťpäť slovenských korún) spolu za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (vypočítanú zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2005 vo výške 16 381 Sk), t. j. 2 krát 2 730 Sk a 2 krát 164 Sk ako režijný paušál. Pretože išlo o úkony urobené v roku 2006 celková suma je zvýšená o 19 %, keďže právna zástupkyňa s'ťažovateľky je platcom dane z pridanej hodnoty.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. októbra 2006